

11 במאי, 2011

לכבוד	לכבוד	לכבוד
רב גונדר בני קינאק	השר יצחק אהרונוביץ'	עו"ד יהודה וינשטיין
נציב שרות בתי הסוהר	השר לביטחון פנים	היועץ המשפטי לממשלה
נציבות שרות בתי הסוהר	המשרד לביטחון פנים	משרד המשפטים
אזור התעשייה הצפוני	קרית הממשלה, ת"ד 18182	רח' סלאח אל-דין 29
רמלה, 72100	ירושלים 91181	ירושלים 91010
<u>ובפקס: 08-91913800</u>	<u>ובפקס: 02-6466780</u>	<u>ובפקס: 02-6467001</u>

שלום רב,

הנדון: דרישה להפסיק חקירת עצורים באגפי החקירה של השב"כ בשל

תנאי הכליאה הפיזיים המחפירים

הריני לפנות אליכם בשם הארגונים **עדאלה**: המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל ו**מועדון האסיר הפלסטיני** (ברמאללה) בנושא שבנדון, כדלקמן:

1. בשנים 2004-2009 ניהלנו עם המשרד לביטחון פנים התכתבות ענפה בה דרשנו ביטול תקנה 22 לתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה מעצרים), (תנאי החזקה במעצר), תשנ"ז – 1997 המפלה לרעה ובאופן קיצוני ובלתי סביר את החשודים בעברות ביטחון בכל הנוגע לתנאי כליאתם הפיזיים בזמן החקירה. בעקבות פניותינו נעשו תיקונים מינוריים לתקנה האמורה אולם התיקונים שנעשו היו רחוקים מלספק הגנה ראויה על כבודם של החשודים בעבירות ביטחון במיוחד כי חלק ניכר מהוראות התקנה המפלות נותר על כנו. נכון ליום זה ולצערנו הרב, טרם זכינו לאף מענה ענייני שבכוחו להצדיק את האפליה הבלתי חוקית בתנאי כליאתם של החשודים.

2. במרוצת השנים עקבנו אחר יישומה של התקנה הנ"ל באמצעות ראיונות שערכו עו"ד עם חשודים שנחקרו באגפי השב"כ בבתי המעצר **שיקמה**, **פתח תקווה**, **קישון (ג'למה)** ו**מגרש הרוסים בירושלים (אלמסכוביה)**. מטרת המעקב שנעשה היתה לבחון עד כמה התנאים הקבועים בתקנה 22 מיושמים ואם אכן ישנה אפליה ברורה וקיצונית בין תנאי כליאתם הפיזיים של חשודים בעברות ביטחון לבין התנאים להם זוכים העצורים שאינם חשודים בעברות ביטחון.

טל': 04-9501610; פקס: 04-9503140
ת"ד 94, חיפה 31090

3. תצהירים ועדויות שגבו עורכי דין מעצירים פלסטינים שהוחזקו באגפי החקירה של השב"כ מראים באופן שאיננו משתמע לשתי פנים, כי תנאי הכליאה אליהם חשופים החשודים בעברות ביטחון הנם מחפירים ופוגעים בכבודם ובבריאותם של החשודים בצורה חמורה ובלתי מידתית. הממצאים שגילינו היו רחוקים אפילו מלקיים את הוראות תקנה 22.

4. רובם של החשודים שרואיינו במהלך השנים העידו, כי לאחר חקירה קשה, ממושכת ומפרכת על ידי שרות הביטחון הכללי הם נשלחו אל צינוקות מצחינים בהם היו מזרונים דקים ומעופשים מהם נידף ריח של סירחון. החשודים העידו על העדר היגינה, על קירות מושחרים או כהים ומחוספסים עם בליטות המונעות כל אפשרות להישען על הקיר. כמו כן, הלינו החשודים על תאורה חלשה בצבע צהוב-כתום הדולקת משך כל שעות היום והלילה, על העדר אוורור ועל עוד כהכנה וכהנה תנאים קשים. בנוסף לכל זה וכדרך שבגרה הוחזקו החשודים בתנאי בידוד מוחלטים בכך ששהו לבדם בצינוקות משך שעות וימים ארוכים ותוך כדי נתק טוטאלי מהעולם החיצוני לרבות בני משפחתם ועורכי דינם. כל החשודים העידו בפנינו על מניעת יציאתם לטיול יומי במשך כל תקופת החקירה שלגבי חלק גדול מהם נמשכה למעלה מעשרה ימים.

5. התיאורים שהצגנו לעיל, ממשיכים להתקיים גם בימים אלה. כך עולה למשל, מעדויות שנגבו ביום 29/04/11 על ידי עורכי דין מטעם **מועדון האסיר** הפלסטיני שנפגשו עם כמה עצורים שנחקרו במהלך החודשים **מרץ - אפריל** באגף חקירות השב"כ במגרש הרוסים¹.

א. העצור/חשוד סופיאן עיזאת עבד רביע:

החשוד נעצר ביום 12/04/11 בגין חשד לזריקת אבנים, בקבוקי תבערה לעבר אנשי משמר הגבול. החשוד נחקר בבית מעצר מגרש הרוסים בירושלים. בעדותו בפני עו"ד מאמון אלחשים ממועדון האסיר, הוא מספר כי לאחר חקירותיו שהיו נמשכות כשלוש אבע שעות בכל פעם, הוא היה נשלח לצינוק ששטחו 3*3 מטרים שאין בו מיטות אלא רק מזרון אחד דק בעובי של 3 ס"מ. בצינוק היו 3 שמיכות. בצינוק לא היה חלון והתאורה שהיתה חלשה (בצבע צהוב) דלקה ברציפות ולמשך 24 שעות. צבע הקירות היו חום כהה עם מגע גס.

ב. העצור החשוד עיצמת מאמון סמארה איבאהים

החשוד נעצר ביום 30.03.11 בביתו ברמאללה בחשד להשתייכות לארגון חמאס והחזקת נשק. החשוד נחקר בבית המעצר במגרש הרוסים בירושלים. גם החשוד הנ"ל מתאר צינוק מצחין ששטחו כ-3*3, קירות בצבע חום כהה עם בליטות גסות וכן תאורה (צהובה) הדולקת משך 24 שעות.

תיאורים זהים נמסרו גם על-ידי העצור **פיראס נסר ברגותי** שנחקר אף במגרש הרוסים בירושלים ביום 18/04/11.

¹ כל העדויות שמורות במשרדי מועדון האסיר הפלסטיני וימסרו אליכם במידת הצורך.

6. הדברים שהצגנו לעיל הנם אך קצה הקרחון ונועדו להביא תמונה עדכנית ביותר לגבי המצב הקיים נכון ליום זה. התיאורים לעיל זהים כמעט לחלוטין לתיאוריהם של חשודים רבים שפגשנו במהלך השנים אשר נחקרו במקומות שונים. הקוהרנטיות בתיאור תנאי הכליאה והתיאורים הדומים להפליא שנשמעו מהחשודים שנחקרו במקומות ובזמנים שונים, מובילים למסקנה, כי תנאי כליאתם הפיזיים של העצורים בעברות ביטחון הנם למעשה שיטת חקירה המאומצת בכל אגפי החקירה אשר כל מטרתה לחץ מהחשודים הודעות והודאות בניגוד לרצונם.

7. סעיף 9(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 קובע, כי עצור יוחזק בתנאים הולמים שלא יהיה בהם כדי לפגוע בבריאותו ובכבודו.² עצור זכאי, לפי זה, לתנאי תברואה הולמים, למזון, למיטה, למזון, לתאורה ואוורור, להליכה יומית, לקשר עם מבקרים, ולשליחת מכתבים ועוד. עקרונות זהים נקבעו בסטנדרט המינימאלי לטיפול באסירים.³ אמנת ג'נבה הרביעית קובעת אף היא, כי תנאי המעצר צריכים להבטיח את ההיגיינה והבריאות של העצורים; כי מקום המעצר צריך להיות מחומם ומואר למדי; מקומות הלינה יהיו מרווחים דיים ומאווררים תוך מתן כלי מיטה מתאימים, בהתחשב בתנאי מזג האוויר ובגילם, במינם ובמצב בריאותם של העצורים.⁴

8. ודוק; אין בהבחנה הפסולה הקבועה בתקנה 22 לעיל, בין תנאי החזקתם הפיזיים של חשודים בעבירות בטחון, לבין עצורים שאינם כאלה, כדי להצדיק תאים מצחינים, העדר אוורור, תאורה דולקת ומניעת שינה מהעצורים אך בשל סיווגם. המצב המצער שבו לעצור בעברות ביטחון אין זכות למיטה לפח התקנות, אין משמעו כי נגזר עליו לשכב על מזרן מעופש כאשר נורית מעליו דולקת כל הלילה ורעשי המזגנים מסביבו במטרה למנוע שינתו.

9. החובה לנקוט ביחס אנושי כלפי כל מי שנשללה חירותו זכתה להכרה בהסכמים ובמסמכי זכויות אדם בינלאומיים רבים. סעיף 10(1) לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות קובע כי "יש לנהוג בכל מי שנתון למעצר או מאסר מכל סוג שהוא באופן אנושי, ותוך הבטחת הכבוד העצמי הטבוע בכל אדם." ישראל היא צד לאמנה ומחויבת לקיים את הוראותיה. בנוסף, על-פי ההשקפה המקובלת הוראות סעיף 10 הנ"ל משקפות משפט בינלאומי מנהגי. בית המשפט העליון קבע, כי סעיף זה עולה בקנה אחד עם הוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו בכך שהוא מגן על כבודו של כל אדם, לרבות העצור וכי עקרון זה משקף אמות מידה שרשות שלטונית סבירה ומדתית צריכה לנהוג על-פיהם זה.⁵ חובה

² הוראות מפורטות מצויות בתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (תנאי החזקה במעצר), התשנ"ז-1997, ק"ת 5829 (להלן: "תקנות המעצרים").

³ Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners. Supra Note 7.

⁴ ראו: ס' 85-90 לאמנת ז'נבה הרביעית.

⁵ בג"ץ 5591/02 יאסין נ' מפקד מחנה צבאי קציעות, נז(1), 403, 412-413 (2002); ראו גם: בג"ץ 3278/02 המוקד להגנת הפרט נ' מפקד כוחות צה"ל, פ"ד נז(1) 385 (2002); עע"א 7440/97 מדינת ישראל נ' גולן, נ"ב(1) 1 (1998); רע"ב 6561/97 מדינת ישראל נ' מנדלסון, נב(5) 849 (2000); רע"ב 823/96 ואנונו נ' שירות בתי הסוהר, נא(2) 873 (1997); בג"ץ 221/80 דרוש נ' שירות בתי הסוהר, לה(1) 536 (1980); בג"ץ 540/84 יוסף נ' מנהל בית הסוהר המרכזי ביהודה ושומרון, מ(1) 657 (1986); בג"ץ 253/88 סג'דיה נ' שר הביטחון, מב(3) 801 (1988) (להלן: עניין סג'דיה); בג"ץ 355/79 קטלן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד לד(3) 294 (1980); עע"א 4/82 מדינת ישראל נ' תמיר, פ"ד

10. זה המקום לציין, כי ועדת האו"ם נגד עינויים ביקרה בחריפות את תנאי הכליאה הפיזיים באגפי השב"כ של מתקני הכליאה לאחר שנטען בפניה כי הם משמשים, בין היתר, שיטה לחילוץ הודאות והפעלת לחצים על הנחקרים. בהמלצותיה האחרונות (מאי, 2009) ציינה הוועדה, כי:

"18. The Committee is concerned at reports received by the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism of solitary confinement used by prison authorities as a means of encouraging confessions from minors or as a punishment for infractions of prison rules. It is alleged that security detainees are kept in interrogation facilities, ranging from three to six square meters, with no windows or access to daylight or fresh air. The Committee once again calls upon Israel to examine its legislation and policies in order to ensure that all detainees, without exception, are promptly brought before a judge and have prompt access to a lawyer. The State party should amend current legislation in order to ensure that solitary confinement remains an exceptional measure of limited duration, in accordance with international minimum standards".⁶

11. ועוד; הפגיעה בזכויותיהם של החשודים על ידי החזקתם בתנאי כליאה משפילים לא פסחה על הקטינים שנעצרו בגין חשד לביצוע עברות ביטחוניות. למותר יהיה להזכיר, כי היותם של החשודים והעצורים קטינים מקימה חובה מוגברת לנהוג בהם בכבוד תוך מתן עדיפות לחופש על-פני המעצר. חקירתו, מעצרו ומאסרו של קטין יעשו בהתאם לחוק, רק כאמצעי אחרון ולפרק זמן מתאים וקצר ביותר והכל תוך שמירה על כבודו כאדם. האמנה בדבר זכויות הילד אוסרת במפורש עינויים, התעללות ויחס בלתי אנושי כלפי קטינים (סעי' 37(א)) ואוסרת כל ניסיון לכפות על הקטינים להודות שמעשים המיוחסים לו (סעי' 40(2) (ב)(4)). בחינת שאלת מעצרו של קטין אמורה לקחת בחשבון גם את שאלת גילו והשפעת המעצר על שלומו הגופני. עקרון זה קבוע הן באמנה בדבר זכויות הילד (סעי' 37, 40) והן בחקיקה הישראלית המותירה את מעצרו של קטין כאופציה אחרונה בלבד ורק לאחר שנלקחו בחשבון השיקולים הרלוונטיים האחרים (סעיף 10א לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשלי"א-1971).

⁶ Committee Against Torture, Concluding Observations (Israel), 23 June 2009, CAT/C/ISR/CO/4, available at: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/cats42.htm>

12. בחודש ינואר, 2010 ועדת האו"ם לזכויות הילד ביקרה בחריפות את ישראל בהערות המסכמות שלה על הדו"ח הראשוני שלה לפרוטוקול הנספח הראשון לאמנה בדבר זכויות הילד בדבר השתתפות ילדים בסכסוכים מזוינים. הועדה הביעה, בין השאר, דאגתה העמוקה מהעובדה, כי קטינים החשודים בעברות ביטחון מוחזקים בבידוד ממושך ובתנאים משפילים, כדלקמן:

"...The Committee is particularly concerned that children charged with security offences are subjected to prolonged periods of solitary confinement and abuse in inhumane and degrading conditions, that legal representation and interpretation assistance is inadequate and that family visits are not possible as relatives are denied entry to Israel. The Committee is disturbed by information indicating that children have been subjected to administrative detention orders for renewable periods of up to six months. Finally, the Committee regrets the insufficient information provided by the State party on the above concerns."⁷

אי לכך המליצה הועדה (פסקה 36), בין היתר, לקיים את עקרונות הצדק בפלילים הנוגעים לקטינים באופן שווה ונטול פניות, להבטיח תנאי החזקה הולמים ומותאמים לגילאי הילדים ומעל לכל: הבטחת קיומו של מנגנון עצמאי לבדיקת טענות בדבר עינויים, התעללות ויחס בלתי אנושי ומשפיל.

13. שימוש בתנאי כליאה מחפירים כאמצעי חקירה שנועד ללחוץ על הנחקר הנו פסול מעיקרו, חסר כל בסיס חוקי ויש להורות על הפסקתו באופן מיידי. תנאי מעצר ירודים פוגעים בכבודם של העצורים, אך לא רק. כאשר המגמה המסתתרת מאחורי אותם תנאים הנה בידוד וניתוק מוחלט מהעולם החיצון ושימוש בתנאים כאמצעי לחץ פסיכולוגי וגופני הרי מדובר בהתעללות ויחס בלתי אנושי שנעשה במטרה להשיג דבר מה מהעצור. יחס בלתי אנושי זה מפר את האמנה הבינלאומית נגד עינויים באופן בוטה. תנאי הכליאה במובן זה הנם אמצעי חקירה בלתי חוקיים הפוגעים בכבודם של החשודים ואין הם עולים בקנה אחד עם החלטת בית המשפט העליון בבג"ץ 5100/94 הועד הציבורי נ' עינויים נ' ממשלת ישראל⁸.

14. דומה, כי מעורבותם הבלעדית כמעט של רשויות החקירה – השב"כ - במתקני הכליאה ללא כל בקרה חיצונית וציבורית, יצרה למעשה סביבה שבה הסבירות להתרחשות התעללות והפרת זכויות הכלואים הנה גבוהה. העובדה, כי הכלואים מבודדים ותלויים לחלוטין בחוקרים ובסוהרים מגבירה את הסיכון כי הנחקרים יפלו קורבן לעינויים והתעללות. על המדינה מוטלת חובה לאפשר בקרה חיצונית על מתקני הכליאה שהנה מחזיקה. חובתה של המדינה לאפשר בקרה חיצונית נגזרת אף מחובתה לנקוט צעדי פיקוח הולמים למניעת עינויים המעוגנת באמנה הבינלאומית נגד עינויים. וככל שמתקני

⁷ Committee on the Rights of the Child, Consideration of reports submitted by state parties under article 8 of the Optional Protocol to the Convention on Rights of the child on the involvement of children in armed conflict, (29 January 2010), CRC/C/OPAC/ISR/CO/1, paras. 33-36. Available at: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/crcs53.htm>.

8 נג(4), עמ' 817, 836-840 (1999).

15. מהאמור לעיל עולה בבירור, כי תנאי הכליאה הפיזיים בצינוקות שבהם מוחזקים עצורים פלסטיניים החשודים בעברות ביטחון הנם קשים בפני עצמם, ועל אחת כמה וכמה כאשר מתכונתם הנוכחית של התנאים מהווה חלק משיטות החקירה. תנאי הכליאה פוגעים בכבודם של הכלואים באופן המפר את האיסור הקבוע הן בדין הישראלי והן בדיני זכויות האדם והמשפט הבינלאומי.

על יסוד האמור לעיל, הנכם מתבקשים:

- א.** להורות לרשויות החקירה והכליאה להימנע מהחזקת כלואים בצינוקות אגף השב"כ בבית מעצר ג'למה עד אשר ישופרו תנאיהם מן היסוד;
- ב.** להורות על שיפור תנאי הכליאה הפיזיים בתאי השב"כ בכך שיסוידו קירות התאים; יסופקו מיטות לעצורים; יוסרו מקורות הרעשים; תסופק תאורה רגילה שניתן לכבות אותה במידת הצורך; תסופק תזונה מתאימה לעצירים; ולמנוע כל אפשרות של בידודם וניתוקם מהעולם החיצוני.
- ג.** לאפשר כניסתם של מבקרים חיצוניים ומבקרים רשמיים אל מתקני החקירה והכליאה של השב"כ הנמצאים בבתי הסוהר ובבתי המעצר.

בכבוד רב,

עביר בכר, עו"ד